

Zondag 12 maart 2023
3^e zondag van de Veertig dagen
Grote of Sint Janskerk Schiedam

Genesis 16:7-14 Hagar wordt in haar wanhoop in de woestijn door engelen getroost en door God gezien.

Lied 91: 1 en 2 Wie in de schaduw Gods mag wonen

Hebreeën 1: 1-4 In Jezus schittert Gods heerlijkheid, hij is meer dan de engelen.

Zingen lied 324 Wat vrolijk over u geschreven staat

Johannes 4:1-26 Gesprek van Jezus met de Samaritaanse vrouw bij de bron.

Mensen van de weg van Jezus,

We lazen twee verhalen die zich afspelen bij een bron. De bron is in de bijbel een plaats van ontmoeting, je komt daar je dorpsgenoten tegen, maar soms ook buitenlandse reizigers. Want iedereen heeft water nodig. Je kunt er anoniem blijven, zoals wij met de zelfscankassa boodschappen kunnen doen zonder iemand te spreken, maar je kunt ook in gesprek raken met een onbekende. Zoals Jezus met de Samaritaanse vrouw.

Het is een merkwaardig gesprek. Om het te begrijpen moet je weten hoe en waarom Jezus daar bij die Jakobsbron terecht is gekomen. En wat Johannes met dit verhaal wil zeggen.

Jezus is met zijn leerlingen onderweg van Jeruzalem in de zuidelijke provincie Judea, naar Galilea, in het noorden. Hij gaat weg uit Jeruzalem. want daar heeft hij onder de priesters en Farizeeën veel vijanden gemaakt toen hij op het tempelplein de handelaars en geldwisselaars met een zweep weg joeg.

Er werd over hem geroddeld dat hij meer mensen had gedoopt dan Johannes. Dat was niet waar, want hij doopte zelf niet. Maar het was niet alleen deze vijandigheid die hem uit Jeruzalem deed vertrekken. Hij wist zich geroepen om het evangelie niet alleen in Jeruzalem te verkondigen, maar ook buiten Israël.

Op zijn reis naar Galilea neemt Jezus daarom niet de gebruikelijke omweg, om Samaria heen, maar de kortste weg, dwars door Samaria. Vermoeid van de reis gaat hij daar zitten bij de Jakobsbron. Dat is een eeuwenoude bron, een bijzondere bron, die werd gevoed door een ondergrondse ader, en stromend of levend water gaf. Het was de bron die Jakob ooit aan zijn liefste zoon Jozef had gegeven.

Bij die bron ontmoet Jezus een Samaritaanse vrouw die water komt putten. Hij zegt tegen haar: Geef mij wat te drinken. Dan komt dat wonderlijk gesprek op gang. De vrouw verbaast zich er over dat een Joodse man haar als Samaritaanse vrouw een vraag stelt. Want Joden en Samaritanen gaan niet met elkaar om. En de woorden van Jezus zijn raadselachtig, voor haar en voor ons, en het is niet vreemd dat de vrouw hem niet begrijpt. Dan blijkt Jezus ook alles over haar leven met verschillende mannen te weten, een zondig leven in de ogen van die tijd. Maar ondanks haar onbegrip en zondig verleden is hij haar goedgezind. Dan komt zij tot de conclusie dat hij een profeet moet zijn. En Jezus maakt zich aan haar bekend als de Messias.

Gaandeweg het verhaal wordt steeds duidelijker waarom de evangelist Johannes dit verhaal op deze manier vertelt: Hij wil de volgelingen van Jezus Messias laten zien dat Hij niet alleen de Messias is voor de Joden, maar ook voor de Samaritanen. Want ook zij verwachtten de Messias, vereren de God van Abraham, Izak en Jakob. Het enige verschil is de plaats: niet op de berg Sion in Jeruzalem, maar op de berg Gerizim in Samaria.

Jezus zegt tegen de vrouw dat het niet belangrijk is op welke plaats je God vereert, maar dat het gaat om je gezindheid, om de manier waarop je God vereert: in Geest en waarheid.

En wat is die waarheid in het evangelie? Dat de liefde van de God van Israël universeel is, voor alle volken, en voor rechtvaardigen en zondaars. En dat God eren betekent dat je ieder medemens met respect tegemoet treedt, zonder onderscheid tussen man of vrouw, arm of rijk, vreemdeling of landgenoot. Dat het verbond met Abraham niet betekent dat Israël het lievelingetje van God is, maar geroepen om een lichtend voorbeeld te zijn, een zegen voor de volken.

De bijbelse waarheid is ook dat de liefde en aandacht van Israëls God vooral uitgaat naar mensen die achtergesteld worden, buitengesloten, geminacht. De Eeuwige hoort het als mensen tot hem roepen in nood, de Eeuwige ziet het als mensen onrecht wordt aangedaan.

Het is een waarheid die op een indrukwekkende manier zichtbaar wordt in een expositie in museum Catharijneconvent in Utrecht, een expositie over Gospelmuziek, de geloofsliederen van tot slaaf gemaakte mensen in Amerika. Het verhaal van de slavernij in Egypte en de bevrijding onder leiding van Mozes gaf hen een ongelooflijke kracht, gevoel van eigenwaarde en hoop. Het is een waarheid die in de psalmen en in de verhalen van de Hebreeuwse bijbel keer op keer wordt verteld: De Eeuwige ziet en hoort het klagen van de verdrukten,

Een waarheid waar de christelijke plantage-eigenaren niets van wilden weten. Ze lieten speciale slavenbijbels drukken waar het verhaal van de uittocht niet in stond. Want dat was een gevaarlijk verhaal, het zou hun personeel maar op verkeerde gedachten kunnen brengen.

De bijbelse waarheid dat ieder mens voor God even belangrijk is, ze wilden er niet aan. En ook wij in het rijke westen willen daar vaak niet aan. Dat de vluchteling evenveel recht heeft op een huis als onze kinderen. Het gaat in tegen ons gevoel. Onze kinderen hebben toch meer recht op een huis dan asielzoekers? Slavernij, rijk worden over de rug van anderen, dat is toch iets van het verleden? Dat is toch niet onze schuld? En ondertussen sluiten we de ogen voor de schade die wij op aarde aanrichten en voor de gevolgen van onze overmatige consumptie. Eigen volk eerst en na ons de zondvloed, het is zo oud als de wereld en het loopt altijd maar weer uit op oorlog en geweld, waarbij kwetsbare groepen de eerste slachtoffers zijn.

De bijbelse boodschap blijft actueel. Hoe komen we in het land onder de regenboog, het land van melk en honing? Hoe overwinnen we ons egoïsme, de verdeeldheid en de rivaliteit? Hoe kan er een eind komen aan de spanning tussen witte en zwarte mensen, tussen Joden en Palestijnen, tussen wie hier het eerst waren en wie er later zijn bijgekomen?

Komt het nog goed tussen Hagar de slavin en Sara de vrouw des huizes. Of tussen Ismaël, die van de slavin en Izaak de zoon van Sara?

Het is een bekend verhaal: God belooft Abraham een zoon, maar er komt maar geen zoon. Als Sara te oud is om een kind te krijgen, stelt ze voor dat Abraham bij zijn Slavin Hagar een kind verwekt. Dat gebeurt, maar als Hagar zwanger is, wordt Sara zo jaloers dat ze haar slavin het leven onmogelijk maakt. Hagar vlucht de woestijn in en ze vindt een waterput, een bron. Bij die bron komt er een engel van de Eeuwige naar haar toe, die haar bij haar naam noemt, die haar ziet en aandacht geeft. Die haar zegt dat ze terug moet gaan naar haar meesteres en gehoorzaam haar verantwoordelijkheid moet nemen voor haar zoon.

Dat die zoon stamvader zal worden van een groot volk, dat zijn nakomelingen niet te tellen zullen zijn. En dat ze haar zoon Ismaël moet noemen, dat betekent: God hoort. Omdat de Eeuwige heeft gehoord hoe zwaar zij het te verduren heeft gehad. In haar wanhoop en eenzaamheid weet Hagar zich gezien, ze is niet meer alleen. Ze dankt God, en zegt: U bent de God die mij ziet. Daarom heet die waterput De Levende die ziet.

Ook de Samaritaanse weet zich gezien door Jezus. Door de ontmoeting met hem gaan haar ogen open voor haar eigen realiteit en voor de liefde van God die alles insluit, vergeeft en geneest. Die groter is dan je kunt bevatten. Geef mij dat water, Heer, zegt ze. Het geloof in Jezus is geen overtuiging, maar ontstaat in een liefdevolle ontmoeting. Een ontmoeting met de liefde die eeuwig is en alle verstand te boven gaat. Een liefde die alles herbergt, ook je mislukkingen en verkeerde beslissingen. Of de pijn die je anderen hebt aangedaan.

Jezus laat ons zien hoe het weer goed kan komen tussen mensen. Hoe een leven in Geest en waarheid er uit ziet: Leven volgens de Tora, recht doen aan de vreemdeling en beschermen wie of wat kwetsbaar is. De schrijver van Hebreëën zegt dat God tot ons spreekt door hem. Dat Gods heerlijkheid in hem schittert, en dat hij Gods evenbeeld is. Hij straalt Gods licht en liefde uit. Wie Jezus ontmoet komt in het licht van Gods genade te staan en wordt gereinigd van zonde.

Geloven is geen religieuze overtuiging, maar aangeraakt worden in een liefdevolle ontmoeting. Dat kan een ontmoeting zijn met een engel van God, zoals Hagar in de woestijn, waardoor je je gezien en geliefd voelt, ondanks je eenzaamheid of pijn.

Het kan een ontmoeting zijn met een medemens die als een engel voor je is, die je ziet en je het gevoel geeft dat je er mag zijn zoals je bent, een geliefd en kostbaar mens.

En het kan een ontmoeting zijn met Jezus, die jou uit je isolement haalt.

De Samaritaanse vrouw wordt in het licht gezet door Jezus. Ze straalt dat uit als ze weer naar huis gaat. En veel mensen kwamen tot geloof om wat zij vertelde, zo besluit Johannes dit verhaal. Volgens de Hebreëënbrief is Jezus het hoogtepunt van de talloze manieren waarop God mensen in het licht trekt.

Ik besluit met een gedicht van Juut Meijer, getiteld: Lied van Hagar

al had niemand mij ooit gezien	dan is dít de plaats
en betekende ik in niemand's ogen iets	de plaats van het zien
al was ik nog nooit begrepen	dít de tijd
en bleef mijn hart gesloten	de tijd om te zijn
al was ik nooit ik	
onthemde vreemde voor mezelf	dít de bron
was er niemand die me liefhad	de bron van de levende
	die mij ziet.
maar ik was kostbaar in de ogen van één	
die hoort en ziet....	Amen.

Reageren? Graag!

ds.anjedekuijer@pkngrotekerkschiedam.nl